

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΜΑΪΟΥ 2015
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

(Ενδεικτικές απαντήσεις)

A1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ¹

Το παράδειγμα του παρακίνησε κάποιον παπουτσή να μάθει τον ίδιο χαιρετισμό σε ένα κοράκι. Για πολύ καιρό κόπιαζε μάταια: κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσής συνήθιζε να λέει: «Κρίμα στον κόπο μου!».

Αν όμως τύχει να χάσουν την αρχή², όπως συνήθως συμβαίνει, τότε καταλαβαίνουν πόσο τους έλειπαν οι φίλοι³. Λένε πως, ο Ταρκύνιος όταν ήταν εξόριστος είπε αυτό (το λόγο): «Τότε μόνο κατάλαβα ποιοι μου ήταν αληθinoί φίλοι και ποιοι ψεύτικοι⁴, όταν δεν μπορούσα πια να ανταποδώσω τις χάρες ούτε σε εκείνους ούτε σε αυτούς».

Σαν έμαθε η Πορκία, η γυναίκα του Βρούτου, το σχέδιο του άντρα της να δολοφονήσει τον Καίσαρα⁵, ζήτησε ένα ξυράφι μανικιουρίστα τάχα για να κόψει τα νύχια της και αυτοτραυματίστηκε⁶ με αυτό καθώς⁷ της γλίστρησε δήθεν τυχαία. Έπειτα ο Βρούτος, που οι υπηρέτριες τον κάλεσαν στην κρεβατοκάμαρα της με ξεφωνητά, ήλθε για να τη μαλώσει που τάχα είχε κλέψει την τέχνη του μανικιουρίστα.

B1α.pari

diutius

inopum

haec

¹ Η μετάφραση των αποσπασμάτων αντλήθηκε από το βιβλίο του καθηγητή, ωστόσο σύμφωνα με τις οδηγίες (σελ. 6) και η κατά λέξη μετάφραση των αποσπασμάτων είναι αποδεκτή.

² να πέσουν

³ πόσον ήσαν στερημένοι από φίλους

⁴ ποιους είχα αληθινούς φίλους και ποιους ψεύτικους

⁵ για τη δολοφονία του Καίσαρα

⁶ πλήγωσε τον εαυτό της

⁷ που

quo

neuter

cultelli

ungues

mihi

eius

B1β.Ea exempla sutores quosdam incitaverunt (ή incitavere)

B2.doctu

respondendo

solentium

perdam

faciendus

casuris

sunto

diceremur

fert

referre

interfice

cognoscetis

elaberentur

resecuerit

obiurgavisse

Γ1α.postquam vocatus est. Η πρόταση στην οποία αναλύεται η μετοχή εκφέρεται με οριστική. Ειδικότερα, εκφέρεται με οριστική παρακειμένου(η πράξη ενδιαφέρει μόνο από χρονική άποψη)⁸ και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.Ο σύνδεσμος postquam, όπως και οι ut, ubi, simulac, cumprimus, συντάσσεται με οριστική, που για το παρελθόν είναι συνήθως οριστική παρακειμένου (ή υπερσυντελικού).⁹Επισημαίνεται ότι η χρήση οριστικής υπερσυντελικού με τον postquam πραγματοποιείται ότανστη

⁸Ψηφιακό Βοήθημα του Υπουργείου Παιδείας

⁹Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Β' Λυκείου» σελ. 94 και Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Γ' Λυκείου» σελ. 106.

χρονική πρόταση υπάρχει προσδιορισμός που φανερώνει χρονική διαφορά, δηλ. ποσό χρόνου που μεσολαβεί ανάμεσα σε δύο πράξεις: π.χ. *Decemannis postquam illenatus erat, consul factus sum*(δέκα χρόνια αφότου εκείνος γεννήθηκε έγινα ύπατος).¹⁰ Στη συγκεκριμένη περίοδο, στην οποία ζητείται η ένταξη της αναλυμένης χρονικής μετοχής σε χρονική πρόταση δεν υπάρχει τέτοιος προσδιορισμός, επομένως αρκεί η χρήση οριστικής παρακειμένου.

Γ1β. Quos fidos amicos habui (ή habueram)?¹¹

Γ1γ. Homines dicunt Porciam, Bruti uxorem, cultellum tonsorium poposcisse.¹²

Γ1δ. Quod Tarquinius dixisse fertur exulans. Με τους παθητικούς τύπους λεκτικών και δοξαστικών ρημάτων το υποκείμενο του ρήματος και του ειδικού απαρεμφάτου είναι το ίδιο (ταυτοπροσωπία) και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική. Στην περίπτωση αυτή το ρήμα είναι προσωπικό και πρέπει να συμφωνεί με το υποκείμενο στον αριθμό και στο πρόσωπο.¹³ Πρόκειται για άρση του λατινισμού, ο οποίος υπαγορεύει ότι το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου βρίσκεται σε αιτιατική και δηλώνεται, είτε πρόκειται για ετεροπροσωπία είτε πρόκειται για ταυτοπροσωπία.

Γ2α. Id exemplum sutorem quondam incitat, ut corvum doceat parem salutationem. Η αλλαγή του ρήματος εξάρτησης από ιστορικό χρόνο (*incitavit*, παρακείμενος) σε αρκτικό (*incitat*, ενεστώτας), αυτομάτως, με βάση τους κανόνες της ακολουθίας των χρόνων, οδηγεί στην αλλαγή του χρόνου εκφοράς της βουλητικής πρότασης από υποτακτική παρατατικού (*doceret*) σε υποτακτική ενεστώτα (*doceat*), ώστε η πράξη να αναφέρεται στο παρόν.¹⁴ Επισημαίνεται ότι στις βουλητικές προτάσεις παρουσιάζεται ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή της εμφάνισής της στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση)¹⁵. Επίσης, οι συγκεκριμένες προτάσεις εκφέρονται μόνο με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενό τους είναι απλώς επιθυμητό.

Γ2β. α. «Quodsi forte caderent, tum intellegeretur (ή intelligeretur)» μη πραγματικό στο παρόν (υποτακτική παρατατικού σε υπόθεση και απόδοση)

β. «Quodsi forte cecidissent, tum intellectum esset» μη πραγματικό στο παρελθόν (υποτακτική υπερσυντελικού σε υπόθεση και απόδοση)¹⁶

Γ2γ. «Brutus, qui eam obiurgaret, venit»: αναφορική τελική πρόταση, η οποία αναφέρεται στο Brutus, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από

¹⁰ Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινική Γραμματική» Α. Τζάρτζανος σελ. 189

¹¹ Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Γ' Λυκείου» σελ. 159-160

¹² Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Γ' Λυκείου» σελ. 159-160

¹³ Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Β' Λυκείου» σελ. 135-136

¹⁴ Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Γ' Λυκείου» σελ. 25-26 και σελ. 143-144

¹⁵ Ψηφιακό Βοήθημα του Υπουργείου Παιδείας

¹⁶ Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Γ' Λυκείου» σελ. 111-112

ρήμα ιστορικού χρόνου, το *venit*. Επισημαίνεται ότι ταυτόχρονα τρέπεται η παθητική σύνταξη σε ενεργητική, διότι το γερονδιακό που υπάρχει στη δοθείσα φράση (*obiurgandam*) είναι τύπος της παθητικής φωνής.

«*Brutus, ut eam obiurgaret, venit*»: τελική πρόταση, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου, το *venit*.

«*Brutus causa/gratia obiurgandi eam venit*»: *causa/gratia* + γενική γερονδίου, υποχρεωτική γερονδιακή έλξη: *Brutus causa/gratia obiurgandaeius venit*

Brutus obiurgatum eam venit: αιτιατική σουπίνο που δηλώνει το σκοπό.¹⁷

¹⁷ Σχολικό εγχειρίδιο «Λατινικά Γ' λυκείου» σελ. 164-165 και σελ. 76, 87